

מדינת ישראל, משרד הבריאות

חוזר מינהל הסיעוד

8.4.2010

תאריך

87

מס'

נושא: מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים

ביום 11.1.2010 פורסמו ברשומות הוראת לעניין מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים ("הוראות מנכ"ל").

מצ"ב ההנחיות ליישום הוראות מנכ"ל.

ב ב ר כ ה,

ד"ר שושנה ריב"א
אחות ראשית ארצית
וראש מינהל הסיעוד

לוט: הוראות לעניין מתן מרשם אח או אחות מוסמכים ("ההוראות הרשמיות")

העתק: ד"ר איתן חי-עם – המנכ"ל
ד"ר בועז לב – משנה למנכ"ל
ד"ר חזי לוי – ראש מינהל הרפואה

אסמכתא: 01601610

מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים – הנחיות ליישום

להלן הנחיות ליישום הוראות לעניין מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים ("הוראות מנכ"ל").

2. עיקרי ההוראות –

- מרשם יינתן ע"י אח או אחות מוסמכים, בעלי הרשאה אישית
  - הרשאה אישית תינתן לאח או אחות מוסמכים, בעלי וותק של 5 שנים אשר יחויבו בהכשרה מוגדרת לפי תכנית שאישר מינהל הסיעוד, ובעמידה בבחינה ממשלתית.
  - המרשם ניתן בהמשך לטיפול שהותחל על ידי הרופא ("מרשם המשך")
  - המרשם יינתן ללא סטייה ממרשם הרופא, אלא אם קיימות הנחיות המאפשרות או מחייבות סטייה, או שקיימת הנחיה מהרופא המטפל;
  - המרשם יינתן על ידי האחות לאחר שעיינה בגיליון החולה ובדקה תגובת החולה לתרופה.
- מצורפות בזה ההוראות המפורטות לעניין מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים, כפי שפורסמו. נוסח ההוראות הוא המחייב, וקיומן המלא, בנוסחן הרשמי (להלן – "ההוראות הרשמיות") הוא תנאי למתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים. ההנחיות שלהלן נועדו להציג את ההוראות הרשמיות באופן כללי, וכן לתת הנחיות ביצוע מתאימות: אין הן באות למצות את התנאים וההסדרים שנקבעו בהוראות הרשמיות, וההוראות הרשמיות-הן המחייבות.

3. תנאים להפעלה:

- א. הכשרה ורישום בפנקס האחיות, במדור "השתלמות מוכרת".
- ב. מערך ליישום ההוראות בקופות חולים/מוסד רפואי
- ג. מתן הרשאה אישית.

א. הכשרה ורישום בפנקס האחיות:

1.א. הכשרה -

- נדרשת הכשרה בהיקף של שנה אקדמית, לפי תוכנית לימודים שאושרה על ידי מינהל הסיעוד (להלן- התוכנית המאושרת) בנושאים המפורטים בסעיף 6 להוראות שפורסמו (לרבות- פרמקולוגיה קלינית, פתופיזיולוגיה, אפידמיולוגיה ועוד) ובנושאים נוספים כפי שנכללו בתוכנית המאושרת.
- זכאית להשתתף בתוכנית ההכשרה:
  - אחות מוסמכת.
  - בעלת ותק של חמש שנים כאחות מוסמכת, או שתשלים ותק כאמור לא יאוחר מ- 60 יום לאחר סיומה המתוכנן של התוכנית.

2.א. רישום בפנקס האחיות –

- כל אחות אשר תעבור בהצלחה את תכנית הלימודים ותעמוד בהצלחה במבחן רישום ממשלתי:
  - תרשם בפנקס במדור השתלמות מוכרת בתחום "הכשרה במתן מרשמים בידי אח או אחות מוסמכים".
  - תוענק לה תעודה על הכשרתה בתחום מתן מרשמים.
  - הרשומים בפנקס, כאמור, יפורסמו באתר האינטרנט של מינהל הסיעוד, בקישורית "מורשים לעסוק בסיעוד" וניתן יהיה לבדוק עמידתם בהכשרה הנדרשת.
- ב. מערך ליישום ההוראות בקופות חולים/מוסד רפואי:
- על מ קופות חולים ומוסדות הרפואיים לבנות מערך אשר יכלול לפחות את הבאים:
- 1.ב. להסדיר מתן הרשאה אישית לאחיות.
  - 2.ב. לקבוע נהלים להסדרת הקשר בין האחיות לרופא בארגון, וכן להליכי בקרה על ישום ההוראות.
  - 3.ב. להסדיר את פרסום רשימת האחיות המורשות למתן מרשם ברשומות הארגון ובבתי המרקחת המנפיקים תרופות לפי מרשם הארגון, וכן באתרים המקוונים של הארגון.
  - 4.ב. קביעה של תבנית מרשם, אשר תכלול: את הפרטים הבאים לפחות:
- שם רושם המרשם, מקום עבודתו או מענו ומספרי הטלפון שלו
  - מספר רישוי/רישום
  - תאריך מתן המרשם
  - שם האדם שלו מיועד המרשם ומספר תעודת הזהות שלו, מינו וגילו אם הוא מתחת לגיל 18 שנים.
  - פירוט מלא של הרכב הסם או שמו המקובל של התכשיר הרפואי באותיות לטיניות כתובות באותיות דפוס או מודפסות במכונת כתיבה
  - הוראות שימוש לפי המינון וצורת השימוש
  - הוראות חזרה על אותו מרשם אם יש צורך בכך
  - חתימה וחותמת
- בנוסף לפרטים האלה, תרשם במרשם כתובת אינטרנט בה מפורסמת רשימת האחיות המורשות, כאמור בסעיף 2.ב. לאשרור ההרשאה של האחיות החתומה על המרשם

5.ב. "מרשם המשך" להנפקת תכשיר הכלול בהוראות המנכ"ל, שהוא "סם מסוכן", יינתן בפורמט האמור בתקנה 13 לתקנות הסמים המסוכנים, התש"ס-1979 ורוקח רשאי לכבדו, בכפוף ליתר הוראות תקנה 14 ו-15 לתקנות גם כשהוא נושא חתימת אחות הכשירה לכך לפי הוראות המנכ"ל, ואינו נושא חתימת רופא. מרשם כאמור יינתן רק על ידי אחות המועסקת בקופת חולים, למבוטחי אותה קופת חולים בלבד. קופת חולים תיתן הנחיות מתאימות לבתי המרקחת המנפיקים עבור מבוטחיה תכשירים כאמור, בציון רשימת האחיות שהוסמכו לכך על ידה ופרטיהן.

יודגש, כי סמכותה של אחות לתת מרשם המשך לתכשיר כאמור, אינה כוללת את הסמכות לספק תכשיר לפי סימן 2 לתקנות ("הספקה על ידי רופא"). הוראות אלה חלות על רופא בלבד, ואין לראות בהוראות סעיף 26 (א) ו- (א2) לפקודת הרוקחים, לרבות הוראות המנכ"ל שהוצאו לפי הפקודה, משום הרשאה משפטית או בסיס משפטי להרחיב את הסמכות שניתנה לאחות ביחס למתן מרשם – גם להספקה של תכשירים אלה.

כן יודגש, כי אחות אינה רשאית לרשום מרשם המשך מעל הכמות היומית בהתאם לתקנה 13(א) לתקנות (וזאת חרף האמור בתקנה 13א לתקנות) אלא אם כן "קיימות הנחיות המאפשרות או מחייבות סטייה, או שקיימת הנחיה מהרופא המטפל" כאמור בסעיף 2 לעיל להוראות חוזר זה.

ג. מתן הרשאה אישית:

1.ג. תנאים למתן הרשאה אישית:

- אחות מוסמכת
- בעלת ותק של חמש שנים כאחות מוסמכת
- שעברה הכשרה נדרשת כמפורט בסעיף א.1
- שעמדה בהצלחה בבחינה הממשלתית ונרשמה בפנקס במדור "השתלמות מוכרת" בתחום "הכשרה במתן מרשמים בידי אח או אחות מוסמכים".

2.ג. נותן ההרשאה:

- המנהל הכללי של משרד הבריאות
- המנהל הכללי הראשי של קופת חולים, למי שעובד אותה קופת חולים
- מנהל מוסד רפואי, למי שעובד באותו מוסד
-

3.ג. תיעוד ההרשאה:

- תתועד ברשומה פנימית של הארגון ותכלול לפחות: שם האחיות, מספר זהות, מספר רישום כאחות מוסמכת, שם המוסד הרפואי, שם המנהל הרפואי, מספר רישונו, חתימת המנהל הרפואי.

רשימת תפוצה:
מנהלות סיעוד בת"ח כלליים
מנהלות סיעוד בת"ח גריאטריים
מנהלות סיעוד בת"ח פסיכיאטריים
מנהלות סיעוד בתי אבות
אחיות ראשיות קופות חולים
מפקחות לשכות הבריאות
מפקחות ארציות אחראיות תחום סיעוד במשרד הבריאות
ראשי חוג לסיעוד
מנהלות בתי הספר לסיעוד
צוות מינהל הסיעוד

הוראות לעניין מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים

לפי פקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א-1981
בתוקף סמכותי לפי סעיף 26(2א) לפקודת הרוקחים
[נוסח חדש], התשמ"א-1981, אני מורה לאמור:

הגדרות

1. בהוראות אלה –

- "הפנקס" – כהגדרתו בתקנות בריאות העם (עוסקים בסיעור בבתי חולים), התשמ"ט-1988;
- "טיפול מקלי" – טיפול מקלי כהגדרתו בסעיף 3 בחוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-2005;
- "מוסד רפואי" – כהגדרתו בסעיף 24 בפקודת בריאות העם, 1940;
- "מוסמך" – אחות מוסמכת או אח מוסמך;
- "מרשם" – מרשם לתכשיר מרשם הניתן למטופל הנזקק לטיפול כרוני בהמשך לטיפול שתחילתו נעשתה לפי מרשם תתום בידי הרופא המטפל (להלן – מרשם הרופא).

מתן מרשם

2. מוסמך ייתן מרשם רק בהתקיים כל אלה:

- (1) המוסמך קיבל הרשאה אישית למתן מרשם כאמור בסעיף 5 (להלן – הרשאה אישית), לתת את המרשם המבוקש;
- (2) המרשם אינו סוטה מפרטי מרשם הרופא אלא ככל שסטייה התאפשרה או התחייבה מהנחיות רפואיות שנתנו הנהלת קופת החולים או המוסד הרפואי, לפי העניין, לעניין חידוש המרשם או מהנחיות רפואיות שנתן הרופא המטפל; בהעדר התאמה בין הנחיות רפואיות כלליות להנחיות רפואיות שנתן הרופא המטפל, הנחיות הרופא המטפל הן המחייבות;
- (3) מרשם הרופא הוא לתרופה הנמנית עם אחת מקבוצות התכשירים המפורטות בטור ב' בתוספת;
- (4) המוסמך עיין בתיק הרפואי של המטופל;
- (5) המוסמך וידא כי נערכו בדיקות המעקב הנדרשות וכי בתקופת נטילת התרופה לא חל שינוי מהותי במצבו של החולה או לא התעוררו תופעות לוואי שיש בהם כדי להצדיק את הפניית המטופל לבדיקת רופא, לפני חידוש המרשם;
- (6) המטופל נבדק בידי הרופא המטפל, בתקופת ששת החודשים שקדמה למתן המרשם.

מטופל הנזקק לטיפול כרוני

3. לעניין הוראות אלה, מטופל הנזקק לטיפול כרוני הוא כל אחר מאלה:

- ¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 9, עמ' 256; ס"ח התשס"ט, עמ' 173.
- ² ק"ת התשמ"ט, עמ' 227.
- ³ ס"ח התשס"ו, עמ' 58.
- ⁴ ע"ד 1940, תוס' 1, עמ' 191.

- (1) נזקק לטיפול באותה תרופה או תרופות, במשך תקופה רצופה של חצי שנה לפחות;
- (2) מקבל טיפול תרופתי לאחת או יותר מן המחלות המנויות בטור א' בתוספת;
- (3) מטופל במנות אחזקה חודשיות בתרופה אחת לפחות מן התכשירים הכלולים באחת או יותר מקבוצות התכשירים שבתוספת.

מתן הודעה לרופא

4. מוסמך שנתן מרשם כאמור בסעיף 2, יתעד את מתן המרשם בתיק הרפואי של המטופל וימסור הודעה על כך לרופא המטפל של המטופל, סמוך לאחר מתן המרשם.

מתן הרשאה

- (א) הרשאה אישית ייתן המנהל הכללי של משרד הבריאות, המנהל הרפואי הראשי של קופת חולים – למוסמך שהוא עובד אותה קופת החולים או מנהל מוסד רפואי – למוסמך שהוא עובד אותו מוסד; הרשאה כאמור לא תינתן אלא לבעל ותק של חמש שנים כאח מוסמך או כאחות מוסמכת, לפי העניין, שעבר הכשרה כאמור בסעיף 6 והרשום בפנקס כאמור בסעיף 6(2).

- (ב) הרשאה אישית יכול שתהיה כללית, ויכול שתתייחס לקבוצה או קבוצות מוגדרות של חולים או תרופות, הכל בכפוף להוראות אלה.

הכשרה

- (א) ההכשרה הנדרשת ממוסמך, כחנאי למתן הרשאה אישית, תיערך על ידי בית ספר לסיעור לפי תכנית שאישר מינהל הסיעור במשרד הבריאות.
- (ב) תכנית הלימודים תהיה בהיקף של שנה אקדמית, ותכלול:

- (1) מאפייני מטופלים הנזקקים לטיפול כרוני והטיפול הכרוני שהם נזקקים לו, ושנמנים עם קבוצה מקבוצות המחלות המפורטות בתוספת;
- (2) מאפייני מטופלים הנזקקים למתן טיפול מקלי והטיפול המקלי שהם נזקקים לו;
- (3) קורסים בכל אחד מתחומים אלה: פתופיזיולוגיה, אפידמיולוגיה, גורמי סיכון, אומדנים ובדיקות עזר, אבחנה מברלת, סוגי טיפול במטופלים הנזקקים לטיפול כרוני או לטיפול מקלי, ומעקב רפואי;
- (4) פרמקולוגיה קלינית, בהיקף של 200 שעות לימוד לפחות, לרבות התוויות והתוויות נגד, תופעות לוואי, רעילות וטיפול רב-תרופתי.

- (ג) מוסמך שבידו תעודת גמר המעידה כי סיים בהצלחה את ההכשרה יידרש לעמוד בהצלחה בבחינה ממשלתית שיקיים מינהל הסיעור, ואם עמד בהצלחה בבחינה – יירשם בפנקס, במדור "השתלמות מוכרת", בתחום "הכשרה במתן מרשמים בידי אח או אחות מוסמכים".

תוספת		(סעיפים 2/3, 3/3, 6/1)	
טור א' מערבת / תחום טיפולי	טור ב' תכשירים	טור א' מערבת / תחום טיפולי	טור ב' תכשירים
3. מערכת נשימה	Antituberculars Agents Asthma Prophylactics Bronchial Spasm Relaxants Corticosteroids Inhalations	1. מחלות כבד ומחלות גסטרואינטסטינליות	Aminosalicylates 5-ASA Compounds Antacids Anti Hemorrhoidal Products Anticholinergic Drugs Antiemetic Drugs Coating Agents Corticosteroids Gastro-intestinal sedatives Gastrokinetic Agents H2 Receptor Antagonists Immuno-modulating Drugs Laxatives, Purgatives, Lubricants Prostaglandins Proton Pump Inhibitors Urolithotics
4. לב וכלי דם	Antiarrhythmic Agents Antianginal Drugs Anticoagulants Agents Antihypertensive Drugs Cardiac Drugs Digitalis Diuretics Vasoconstrictors Vasodilating Agents Oxopurin (disorders of and venous) arterial circulation (להפחתת רמות הומוציסטאין) Ticardia Aminosalicylates	2. הפרעות אנדוקריניות ומטבוליות	Antidiabetic Agents Antilipemic Agents Anti-obesity Agents Corticosteroids Enzyme Replacement Therapy Mineral Regulators Pituitary Replacement Agents Thyroid Agents Vasopressin Analog Vitamin Preparations Zylol, Colchicine (Gout) ציור לטיפול בסוכרת מוזונות רפואיים
5. שלד שרירים	Acetylcholinesterase Anti-inflammatory Agents (NSAIDs) Anti-Osteoarthritic Agents Antirheumatic drugs Neuromuscular Blockers Fosalan		
6. עיניים	Antiglaucoma Agents Ocular Lubricants		
7. עור	Antileprotic Preparations Anti-Pruritics Corticosteroids Leg Ulcer Treatments Topical Steroids Infliximab; Amevive® (alefacept) ציור לטיפול בפצעים		

טור א' מערכת / תחום טיפולי	טור ב' תכשירים
8. המטור-אונקולוגיה	Antineoplastic Agents
	Coagulants & Hemostatics
	Corticosteroids
	Iron Salts, Folic Acid
	Platelet Reducing Agents
	Eprex; Neupogen
9. מערכת היסונית	Antiallergic preparations
	Immunosuppressant's
10. פסיכיאטריה	Antidepressants Agents
	Antimanic Agents
	Antipsychotics
	Anxiolytics and Sedative-Hypnotics
	CNS Stimulants
	Opioids
11. נוירולוגיה	Acetylcholinesterase Inhibitors
	Anticholinergic
	Anticonvulsants Agents
	Antiparkinsonian Agents
	Antivertigo Preparations
	Hypnotics
12. אורוגינקולוגיה ונפרולוגיה	Contraceptive Agents
	Diuretics
	Dopamine Agonist
	Hormone Replacement Therapy
	Selective Alpha Blockers
	Urinary Antiseptics
	Urinary Antispasmodics
	Emla 5% (לחולי המוריאליזה)
13. ילדים	Growth Hormones
	Corticosteroids
	Creon; Pancrease; Pulmozyme (CF)

טור א' מערכת / תחום טיפולי	טור ב' תכשירים
14. מחלות סופניות הדורשות טיפול תומך	Analgesics
	Androgenic steroids
	Antidepressants Agents
	Antidiarrheal
	Antiemetic
	Anti-Nauseants
	Anti-Pruritics
	Antipyretics
	Anticholinergics
	Bronchial Spasm Relaxants
	Corticosteroids
	Eprex
	Inhalations
	Laxatives, Purgatives, Lubricants
	Mineral Regulators
	Opioids
	Psychotropics Agents
	Sedative-Hypnotics

ר' בטבת התש"ע (21 בדצמבר 2009)
(חמ 3988-3)

איתן חי עם
המנהל הכללי של משרד הבריאות